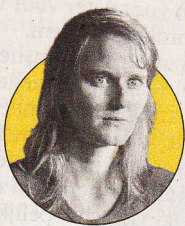

Hannah Arendt: 'When I am working, I am not interested in how my work might affect people.'

Günter Gaus: 'And when you are finished?'

Arendt: 'Then I am finished.'

Maartje Wortel

Literatuur is een vraagteken

Op de Rietveld Academie kregen we tijdens de eerste lesweek een boekje mee naar huis met de titel: *Maar is het kunst?* Het boekje heb ik niet gelezen, toch kreeg ik de titel nooit uit mijn hoofd. Al jaren zit hij daar en denk ik op de vreemdste momenten: maar is het kunst? Op zichzelf is dat een interessant gedachte-experiment, want meestal denk ik: waarom niet? Als ik geloof dat het kunst is, dan is het kunst, ook als het geen kunst is, maar bijvoorbeeld gewoon mijn vriendin.

Om greep te krijgen op de werkelijkheid stelt men af en toe de nieuwe oeroude vraag: wanneer is een goed boek een goed boek en wanneer is een goed boek kunst, oftewel: literatuur? Op deze vraag is geen eenduidig antwoord te geven, en dat hoeft ook niet. Stel, je zet voor het woord 'boek' een ander woord in de plaats, bijvoorbeeld 'leven'. Wanneer is een goed leven een goed leven? En wanneer is een goed leven kunst? Buiten het feit dat dit een zeer opmerkelijke vraag is, zal het antwoord - laat ik de open deur eens intrappen - voor iedereen verschillend zijn. Mijn goede leven is misschien uw hel, uw hel is mijn paradijs.

Dan is er nog iets: begrijpt een mens als hij leeft wat het leven is? Weet hij, als hij leest of schrijft, wat literatuur is? Soms. Misschien. Al ligt het doorgronden van literatuur dichterbij in de buurt van het gevoel dan van het weten. Zoals sommige mensen tijdens hun leven doorkrijgen: dit is niet echt leven, wat ik doe, kun je evenzogoed tijdens het lezen ervaren: dit is (geen) literatuur wat ik lees.

Slechte boeken zijn in zorgwekkend veel gevallen nog wel van goede boeken te onderscheiden, maar hoe zit dat met literatuur? Is literatuur vandaag de dag wel onderscheidend genoeg om het als zodanig te herkennen? Romans lijken niet meer te mogen ontwrichten, een boek mag niet te veel vragen oproepen, het geschreven woord is zo langzamerhand een uitroepteken geworden.

Oké, zult u zich afvragen. En wat is dan jouw idee van literatuur? Jij bent toch de schrijver, je hoort je obsessief met dit soort zaken bezig te houden, het is jouw vak, jouw toekomst, jouw lot. Ik zal u heel voorzichtig zeggen: literatuur is alles wat er overblijft wanneer je denkt dat je het begrijpt. Het is een vraagteken. En meestal geen goed boek.

Maartje Wortel (31) is schrijver van *IJstijd*, *Dit is jouw huis* en *Half mens*.

Foto Guus Dubbelman

Foto Tessa Posthuma de Boer